

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

שבת-קודש פרשת תשא¹

י"ז באדר-א

בקריאת פרשת העגל² מנמיכים מעט את הקול³, אבל יש להקפיד שגם אז יוכל כל

הציבור לשמוע את הקריאה היטב. הפטרה: וישלח אחאב (מלכים-א יח, כ-לט').

(1) כך מופיע תמיד שם הפרשה ב**נותרת** בתורה-אור וכיו' עד ליקוטי-שיחות וספרי השיחות תשמ"ז-ני"ב, וזאת גם במקרים **שפנים** השיחה משתמש הרבי בשם **"כי תשא"** (צורה זו – ע"פ סדר תפילות כל השנה שבסיוס אהבה ברמב"ם) – ראה סה"ש תשמ"ט ח"א עמ' 280. תשי"ח ח"א עמ' 362. תשנ"ב ח"ב עמ' 424 והערה 23. רק בהיום יום (ובילקוט-כ"ס באנגלית לשנת תשי"ג) נקראת הפרשה **"כי תשא"**.

(2) עליית **"שני"** נמשכת עד סוף מעשה העגל, כיוון שבני לוי לא חטאו בעגל (כנה"ג ס"י תכה, מג"א שם).

(3) אלה הקטעים שקוראים בקול נמוך: **"מיוירא העם"** עד לגוי גדול" (לב,א-י), וחוזרים לקרוא **"ויחל משה"** (י"ב, כרגיל, ושוב בקול נמוך **"מיושמע יהושע"** עד **"מהר חורב"** (לב,ז-לג,ו), וחוזרים לקרוא כרגיל – כן המנהג נפוץ, גם בין אנשי ובבית-חינו. הפרטים – מהרה"ח ר' יוסף-יצחק שיחי אופן המקור – בפריחדש ס"י תכה ס"ק ז (בשינויים קלים). וראה מנהגים שונים בלוח **"דבר בעתו"** ולפלא שלא מצאתי מנהג זה כלל בסי' שערי-אפרים.

(4) ספר-המנהגים עמ' 33. לוח כולל-חב"ד.

לזכות
האחים התמימים הדגולים לבית
דייטש
הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם-משה
וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהדה"ק רלו"י מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ ז"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תקנג

ערב שבת-קודש

פרשת תשא

ט"ז באדר-א ה'תשס"ה



יוצא-לאור על-ידי

מכון ליובאוויטש שעל-יד

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

תגובות והערות

ב. הטעם בזה פשוט, דהנה בהנהגה של הרבי שראינו, בדבר שיש בו חילוקי-דעות בהלכה ומנהג, יש מקום למאמץ אותה מצידנו, כחסידיים, "הואיל ונפיק מפומיה דרב כהנא" (סוכה לב, סע"ב. אג"ק יט עמ' רפא. 'התקשרות' גיליון תקכ"ו), אף ללא הוראה מפורשת.

ג. אבל אם אותה הנהגה אינה תואמת, לכאורה, הלכה פסוקה (שרינה כ'דבר משנה', ראה ליקוטי-שיחות כרך ו' ס"ע 272), מכיוון ש"גבהו דרכיו מדרכינו", אין מקום שאנחנו נלמד ממנה, כל עוד לא נאמרה הוראה מפורשת בזה למעשה, שהרי "אין למדין הלכה מפי מעשה, עד שיאמר הלכה למעשה" (ב"ב קל, סע"ב. ופי' רשב"ם שאולי טעה בטעם הפסק), ובפרט אם "חזיתו בה פירכא" שאסור ללמוד מזה למעשה (גמ' שם). (היכן יש הוראה כזאת? בקשר לאבל שמניח תפילין ביום ראשון דאבלות, 'שערי הל' ומנהג' יו"ד ס"ע שסג).

ד. ולכאורה, יש ללמוד מזה קל-וחומר (שבהעדר הוראה אחרת כ"משנה אחרונה" של הרבי) אין לנהוג כהנהגה אישית של הרבי כשהיא בניגוד להוראה שלו לרבים ולדורות, כגון הוראה שנדפסה בספר-המנהגים (הנושא שבהערה 10. ראה רשימת תשע 'סתירות' בין הנהגות לבין הוראות כאלה, שנדפסה ב'התקשרות' גיליון תמב עמ' 15), וכפי שכתב הרה"ח הרב יהודה-לייב שיחי גרונר, עורך משותף לספר-המנהגים ('הערות וביאורים – אוהלי תורה' גיליון תתלא עמ' 120, 'התקשרות' גיליון תמד).

ה. אגב, הלשון "ומכיוון שנהגו כן ברבים ובפירסום – הרי זה הוראה לרבים" (סה"ש תשמ"ח ח"א עמ' 155, 'התועודיות' תשמ"ח ח"ב עמ' 57), שבה משתמשים כ'הוראה' לנהוג בכל דבר כמנהג הרבי ברבים, מתייחסת במקורה לזמן עריכת התועודיות י"ט כסלו, שהיא דבר שנעשה עבור הרבים, ולא ייתכן ללמוד מזה על כל דבר שראו ברבים, שמוזה יוצא כאילו רבותינו נמנעו ח"ו מלנהוג ברבים בהידורים שאינם שייכים לכול, רק כדי שלא ילמדו מהם ויחזקו אותם! (ראה בארוכה 'התקשרות' גיליון תמא עמ' 16, וש"נ).

הרב יוסף-שמחה גינזבורג

עוד על 'כוס של ברכה בשלושה'

בהמשך לבידורים בנדון (בגיליון תצז עמ' 16, תקג עמ' 14 ו-תקכ"ג עמ' 17) האם האמור ב'היום יום' יד כסלו שמברכים גם ללא עשרה הוא הוראה או רק אפשרות, יש לציין להמסופר בספר-השיחות תש"ד עמ' 135 (בתרגום ללה"ק עמ' קכד), שאצל הבעש"ט "תיכף לאחר התגלותו, בזמן שהיתה ההתנהגות בוריות ועפ"י שו"ע, קבלת שבת בזמנה וכו', היה הסדר ביום שני דהג השבועות להתפלל בהשכמה ולערוך סעודה קלה שהיו בה מניין תלמידים כדי לברך על כוס של ברכה וכך נהג מורנו הבעש"ט עד יום הסתלקותו". ומכאן, שמנהג הבעש"ט היה שלא לברך על הכוס אלא בעשרה.

אמנם אצל רבותינו נשיא חב"ד מצינו שבירכו על הכוס גם בשלושה:

כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע בלילי שבת (סה"ש תש"ז עמ' 83).

כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע בלילי ש"פ מקץ, ויגש, ויחא תערה" (רשימות הרב"ש עמ' צא).

כ"ק אדמו"ר מהורי"צ נ"ע בלילי וביום ש"פ נח, ב' דר"ח מרחשוון תש"ז (סה"ש תש"ז שם. וב'רשימות' חוברת ד עמ' 11 משמע, שגם בב' ימים הראשונים דהג הסוכות תרצ"א בירך על הכוס בלילה וביום, גם ללא עשרה).

המערכת

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ט"ז באדר-א ה'תשס"ה – כ"ג באדר-א ה'תשס"ה

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	ט"ז באדר-א	ה'ל בית הבחירה. פרק ח. ה'ל' כ'ל המקדש והעובדים בו... בפרקים אלו. פרק א-ב.	ה'ל מעשה הקרבנות. פרק טו.	מ"ע כב. מל"ת סז. מ"ע לה. מל"ת פג. פד.
ש"ק	י"ז באדר-א	פרק ג-ה.	פרק טז.	מל"ת פה. פב. מ"ע לד. מל"ת פז.
א'	י"ח באדר-א	פרק ו-ח.	פרק יז.	מ"ע כג. מל"ת עב. מ"ע לב. לו.
ב'	י"ט באדר-א	פרק ט-י. ה'ל ביאת המקדש... בפרקים אלו. פרק א.	פרק יח.	מ"ע לג. מל"ת פח. פז. עג. קסג. קסד.
ג'	כ' באדר-א	פרק ב-ד.	פרק יט.	מל"ת סח. קסה. מ"ע לא. מל"ת עז. עח.
ד'	כ"א באדר-א	פרק ה-ז.	ה'ל תמידין ומוספין... בפרקים אלו. פרק א.	מל"ת עה. עו. מ"ע כד. מל"ת סט. ע. עא.
ה'	כ"ב באדר-א	פרק ח-ט. ה'ל איסורי מזבח... בפרקים אלו. פרק א.	פרק ב.	מל"ת עד. מ"ע סא. מל"ת צא. צב. צג.
ו'	כ"ג באדר-א	פרק ב-ד.	פרק ג.	מל"ת צד. צה. צז. צז. מ"ע פז.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זיחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 לפני הזריחה	72 לפני הזריחה							
ו', ט"ז באדר-א	4.14	5.01	5.22	6.19	9.01	11.54	12.24	5.35.2	5.59
ש"ק, י"ז באדר-א	4.13	5.00	5.21	6.17	9.01	11.54	12.24	5.36.0	6.00
א', י"ח באדר-א	4.12	4.59	5.20	6.16	9.00	11.54	12.24	5.36.8	6.01
ב', י"ט באדר-א	4.11	4.57	5.19	6.15	8.59	11.53	12.23	5.37.5	6.02
ג', כ' באדר-א	4.09	4.56	5.18	6.14	8.59	11.53	12.23	5.38.3	6.02
ד', כ"א באדר-א	4.08	4.55	5.17	6.12	8.58	11.53	12.23	5.39.0	6.03
ה', כ"ב באדר-א	4.07	4.54	5.15	6.11	8.57	11.53	12.23	5.39.8	6.04
ו', כ"ג באדר-א	4.06	4.53	5.14	6.10	8.57	11.53	12.23	5.40.6	6.05

* הזמנים מתייחסים לאזור השפלה. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים			תל-אביב			חיפה			באר-שבע		
	צה"ש	דה"ינ	צה"ש	צה"ש	דה"ינ	צה"ש	צה"ש	דה"ינ	צה"ש	צה"ש	דה"ינ	צה"ש
תשא	4.58	6.11	5.13	6.13	5.03	6.12	5.16	6.14	5.16	6.14	5.16	6.14
ויקהל	5.03	6.17	5.18	6.18	5.09	6.17	5.21	6.19	5.21	6.19	5.21	6.19

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוד • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק איידלמן
 מו"ל: מכון ליובאוויטש שיע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז
 יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב
 כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169
 אינטרנט: http://chabad.org.il דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

'ברכת הבנים' • הנהגות לרבים • כוס של ברכה

'ברכת הבנים'

העירונו בקשר לנושא 'ברכת הבנים', שנדפס ב'התקשרות' גיליון תקמ"ט עמ' 17:
(א) לא היה טעם לקשר את אי-אמירת 'ברכת הבנים' בכל שבת למה שמנהג זה לא נזכר בכתבי האריז"ל, מפני שלא כל מנהגי האריז"ל נהוגים בין חסידי חב"ד, וגם בעניין זה גופא, ככתוב שם, נהוג לברך את הבנים בערב יום-הכיפורים ולפני החופה אף שהדבר אינו נזכר בכתבי האריז"ל. פשוט לא נהגים בזה (ו'נהרא נהרא ופשיטה'); ולמה שאין נוהגין – לא נדרש טעם.
(ב) המנהג נזכר בשיחת שבת-קודש פרשת יתרו ה'תשר"מ ס"ו ('תורת-מנחם – התוועדות' תשר"מ, כרך ב, עמ' 943): "עניין הברכה הוא – כפשוטה – שיהודי מברך את רעהו בכל המצטרך לו, על-דרך הברכות שמצינו בתורה אצל האבות וכיוצא-בזה, ועל-דרך הברכות שמברכים ההורים את הבנים והבנות בערב-יום-הכיפורים, או בכל ערב-שבת – כמנהג כמה וכמה קהילות קדושות בישראל... בכמה מקומות נהגים, שבערב-שבת (או בערב-יום-הכיפורים) מתאספים הבנים, הנכדים והננינים בביתו של האב והסב – כדי לקבל את ברכתו, והוא מברך את כל אחד ואחד מבני המשפחה, מקטנם ועד גדולם: ילדים הכי קטנים, בני ג' וד', נערים שהגיעו למצוות, בחורים שהגיעו לעונת השידוכין, אברכים נשואים, אברכים שכבר נולדו להם בנים ובנות, עד ליהודים זקנים שכבר השיאו את בניהם ובנותיהם..." [ומבאר שהאב והסב אינו מברך את כולם בברכה אחת, אלא מברך את כל אחד ואחד מהם לפני עניינו ולפי המצטרך לו, ומזה מביא דוגמא לכך שהמשכת הברכה מיום השבת לימי החול וליום השבת שלאחריה, היא לכל יום לפי עניינו].

המערכת

הנהגות שאינן הוראה לרבים

מדוע כתבת פעמיים ב'התקשרות' תקמ"ט (בכירור כותרת 'סיום שמונה-עשרה') הערה 2 (בקשר לשיעור הכריעות, ולכריעה לפני 'עושה שלום') והערה 10 (בקשר להרכנת הראש ב'עושה שלום...') שלא לנהוג כהנהגת הרבי; והרי הרבי עשה זאת בכל יום, וברבים?

א. סערעבריאנסקי, טורונטו, קנדה

תשובה:

א. הנה כב' לא צירף לשאלתו גם פעם שלישית – את מה שהבאתי בהע' 7 בשם הרה"ח ר' מנחם-זאב שי' גרינגלאס, שיש לפסוע רק שלוש פסיעות אחרי שמונה-עשרה, ולא ארבע כהנהגת הרבי; והרי שם הנהגת הרבי הקבועה והתמידית היא שונה לכאורה מההלכה שלפנינו, ואדרבה – שם הוא (רק) שונה מהלכה שלא נזכרה בשולחן-ערוך אדמו"ר אלא הובאה בקצת-השולחן משערי-תשובה וכו', ואילו בכריעות שבהערה 2 ההנהגה היא שונה לכאורה מהאמור בשולחן-ערוך אדמו"ר הזקן.

"דעת רחבה" ממשיכה שפע מלמעלה

כשאדם אינו מעריך את מעמדו ומצבו הרוחני, הוא מדמה שהכול מוגיע לו והוא צריך הכול ורודף אחרי מותרות □ אבל כשמשער נכון את מהותו, הוא מרגיש שמה שנותנים לו מלמעלה, זהו רק מצד חסדו יתברך, וממילא אינו מתלונן ואינו רודף אחרי יותר מזה □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

א. בשולחן-ערוך¹ אורח-חיים² מביא הרמ"א ב' דעות, אם יש להרבות במשתה ושמחה בפורים קטן, והרמ"א מכריע, ש"ירבה קצת בסעודה כדי לצאת ידי המחמירים", ומסיים: "וטוב לב משתה תמיד"³.

ובזה גופא ישנם ב' דעות: אם קאי על י"ד באדר ראשון, פורים קטן, דווקא, או גם על ט"ו, שושן פורים קטן⁴.

ומלשון הרמ"א נראה כדעה הב'. דכיוון שהרמ"א מסיים "וטוב לב משתה תמיד", הרי מתיבת "תמיד", מוכח, שאם רק יש איזו סברא שצריכה להיות שמחה, יש לעשות כן.

וכאשר ינהגו בהנהגה זו, שכאשר יש איזו דיעה על ענין השמחה, יחמירו בכך, אזי נבוא על ידי זה למה שנאמר בפסוק – "וטוב לב משתה תמיד".

ב. על הפסוק "וטוב לב משתה תמיד", איתא

בגמרא: "זה שדעתו רחבה". ורש"י מפרש על הפסוק: "וטוב לב... שמח בחלקו".
וצריך לומר שישנה שייכות בין שני פירושים אלו, היינו, שעל-ידי זה שהוא בעל דעת רחבה, הרי הוא שמח.
לכאורה, קשור הדבר עם אופן ההנהגה שמתנהגים עמו מלמעלה: אם מתנהגים עמו במידת החסד, ונותנים לו כל צורכיו – אינו דואג, ואם מתנהגים עמו בהנהגה אחרת – שייך שיהיו לו דאגות.
אבל מדברי הגמרא "וטוב לב משתה תמיד" זה שדעתו רחבה, מוכח, שכאשר הוא בעל דעת רחבה, הרי הוא שמח בכל האופנים.

1 פורים. אליהו רבה סק"ב.
2 שהכוונה בתיבה זו – לרבות עניין נוסף (מהנחה בלתי מוגה).
3 ב"ב קמה, סע"ב.
4 מים רבים תרל"ו פ"א נתבאר בד"ה באתי לגני דיו"ד שבת פ"ז.
5 ראה תו"א וישלח כו, רע"ג.
6 סליחות לער"ה ולנעילה – ע"פ נוסח "תפלה קצרה" (ברכות כט,ב).

1 מכאן עד סוס"ז – הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באדישי), ונדפס בלקו"ש ח"א עמ' 175 ואילך. במהדורה זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פרטים מהנחה בלתי מוגה.
2 סתרצ"ו.
3 משלי טו,טו.
4 ראה עטרת-זקנים בשם ב"י והגמ"י בשם הסמ"ק. פמ"ג א"א סק"א.
5 ראה לבוש ס"א. ספר מנהגים לר"י טורנא הל' 3

אילו היתה דעתם רחבה – לא היה העניין "מרוכים צורכי עמך". ועל-פי זה יובן גם מאמר הגמרא שכאשר "דעתו רחבה" הרי הוא "טוב לב" – כיוון שלא חסר לו דבר; יש לו כל צורכיו.

א. ב) בהיותו בעל דעת רחבה – לא תופס מקום אצלו עניין הגשמיות, שהרי גשמיות היא במיצר ובהגבלה ("גשמיות איז פארקלעמט און באגרענעצט"), וברעת רחבה אין לזה שום תפיסת מקום;

העניין שאחריו הוא כן רודף – הרי זה תורה ומצוות: תורה ומצוות אינם מוגבלים בהגבלה דעולם הזה, ואפילו לא בהגבלה דעולמות העליונים. זהו בלי גבול האמיתי ומרחב האמיתי, ומצד דעת רחבה – הרי זה הדבר היחיד שיש לו תפיסת מקום.

מצד דעת רחבה אינו חושב כלל אודות גשמיות, להיותם עניינים שאינם תופסים מקום כלל אצל מי שהוא בעל דעת רחבה. הוא חושב רק אודות רוחניות, וגשמיות נוגעת לו רק במידה שיש לה שייכות לתורה ומצוות כו'.

וכמו שכתב הרמב"ם¹⁵, "שלא נתאוו החכמים לימות המשיח בגלל גדול העושר והתענוג הגשמי שיהיה אז – שהרי עניין זה אין לו תפיסת מקום כלל, ומביא ראיה לזה ממה שכתוב¹⁶ "ביום ההוא יחיה איש עגלת בקר ושתי צאן", שיסתפקו במועט, אלא מה שנתאוו לימות המשיח הרי זה בשביל קיום התורה ומצוות והשגת אלוקות שיהיה אז.

– מעשה ביהודי חסידי שהיה ביכולתו, אבל לא רצה, להיות רב, ונעשה סוחר. בהיותו סוחר, השקיע עצמו במסחר יתר על המידה. כתב לו הרבי במכתב¹⁶: "כי לא על הלחם לברו יחיה האדם כי על כל מוצא פי הוי' יחיה האדם"¹⁷,

ד. בהסבר הטעם שבגלל ש"דעתם קצרה" לכן "מרוכים צורכי עמך", ישנם שני עניינים:

א) על-פי רוב משפיעים לאדם מלמעלה את כל העניינים שצריך להם; אלא, שכאשר האדם רודף אחר ענייני מותרות, או אפשר שלא זו בלבד שלא יקבל את המותרות, אלא שיאבד, חס-ושלום, גם את ההשפעה מלמעלה בהעניינים שצריך להם.

וכידוע המשל מכ"ק אדמו"ר הצמח-צדק נ"ע¹⁸, "שהלבושים צריכים להיות מתאימים למידת האדם, ואם הלבושים גדולים ממידתו, הרי לא זו בלבד שאינם מסייעים לההליכה, אלא אדרבה – הם עור ממתככים בין הרגליים ומפריעים לההליכה.

וכן הוא ברוחניות – "וגלחה" את ראשה ועשתה את צפרניה¹⁸: כשמחפשים תחבולות בעניינים הגשמיים ולהוטים אחר מותרות – הרי לא זו בלבד שאין זה מועיל, אלא זה גם מקלקל.

ד. מהיכן מתחיל עניין זה – מ"דעתם קצרה": הוא אינו משער את מהותו, מעמדו ומצבו הרוחני, ובמילא מדמה הוא שהכל מגיע לו, הוא צריך הכל, ולכן רודף הוא אחרי מותרות. אבל בשעה ש"דעתו רחבה" – משער הוא נכון את מהותו, ובמילא מרגיש, שמה שאכן נותנים לו מלמעלה, הרי זה רק מצד חסדו

15) ישעיהו ז, כא. וראה סנהדרין צד, ב. מכתב ט"ו כסלו תשי"ז (אג"ק ח"ד ע' קפא) וראה גם תר"מ חט"ז ס"ע 282. וש"ב.
16) ראה גם "רשימות" חוברת ט עמ' 15. אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' תמה.
17) עקב ח, ג.
18) ראה כש"ט סקצ"ד.

11) סהמ"צ מצוות הנגלחת מצורע פ"ג (דרמ"צ קוב). וראה לקו"ת תצא לז, ג.
12) תצא כא"ב.
13) ראה לקו"ת תצא שם, ב. וגלחה את ראשה – הוא עניין ההתחכמות היתירה במילי דעלמא. וראה גם סהמ"צ שם.
14) ה"ל מליכים פ"ב ה"ד.

העשיר לא ירבה והדל לא ימעט (ל,טו)

עשרת הגרה הם כנגד עשרת הכוחות שיש בנפש כל אדם מישראל, היינו ג' כוחות השכל וז' המידות. יש כוח נוסף בנשמה, והוא כוח הרצון שלמעלה מהשכל, המתבטא במסירות-נפש על קידוש ה'.

אף-על-פי-כן נצטוו בני-ישראל לתת רק מחצית השקל – עשרה גרה ולא אחר-עשר, כי הרצון נכלל ב"דעת" [שכן "דעת" משמעו גם "רצון", כנאמר (עמוס ג), "רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה"]. משום כך נשאר המספר עשר ולא יותר.

זהו שאמר הכתוב: העשיר (בדעת) לא ירבה (על עשר) – כי דעת ורצון הם עניין אחד. והדל (בדעת) לא ימעט (מעשר) – כי בכל יהודי ישנו הכוח למסירות-נפש.

(אור-התורה שמות, כרך ו, עמ' א'תתקכו)

בבואם אל אוהל מועד ירחצו מים ולא ימותו, או בגשתם אל המזבח לשרת להקטיר אשה לה' (ל,כ)

בבואם אל אוהל מועד - להקטיר שחרית ובין-הערבים קטורת, או להוות מדם פר כהן המשיח ושעירי עבודה זרה (רש"י)

על המזבח החיצון העלו קורבנות מן הבהמה – "עבודת הברורים" שמזככת את הגשמיות והחומריות. עבודת הקטורת במזבח הפנימי נועדה להעמיק את ההתקשרות עם הקב"ה ("קטרת" לשון קשר).

לכן לפני כל גישה אל המזבח להקריב אשה לה' על הכוהנים לרחוץ את עצמם. כי כשבאים במגע עם ענייני העולם צריך תחילה "לרחוץ" ולהסיר את מה שלא רצוי ולא נקי. אבל בדרגה הנעלית של פנימיות הלב, די ב"רחיצה" שכבר נעשתה עם הכניסה לאוהל מועד ואין צורך ב"רחיצה" נוספת.

יוצאים מכלל זה ההזיה מדם פר כהן המשיח ושעירי עבודה-זרה שהעיסוק בהם מחייב "רחיצה" נוספת, כי מאחר שהם כפרה ו'ניקוי' של דבר בלתי רצוי, דרושה בהם זהירות יתירה.

(ליקוטי-שיחות כרך כא עמ' 221)

מר דרור (ל,כג)

בעיר יקטרינוסלב נפטר חסיד אחד ור' מרדכי שמו, וכיבדו את רב העיר, הרה"ג ר' לוי-יצחק שניאורסון ז"ל, להספידו. הדבר אירע בפרשת "כי תישא".

תוך כדי הספד התריע ר' לוי-יצחק על המצב הרוחני הירוד ששרר אז ברוסיה, והזכיר את מאמר רז"ל (חולין קלט), "מרדכי מן התורה מנין? דכתיב מר דרור, ומתרגמין מירא דכיא". אף מצבנו כיום במדינה זו – המשיך רבי לוי-יצחק – הוא בכחינת "מר דרור": רבים חושבים כי השלטון הביא חופש ו'דרור' ליושבינו, אך לאמיתו של דבר המצב הוא 'מר' מאוד – "מר דרור"...

(תולדות לוי-יצחק)

פרשת כי-תישא

כי תישא את ראש בני-ישראל לפקודיהם (ל"ב)

כשהקב"ה פוקד ("לפקודיהם") את עוונות ישראל – מענישם ומעוררם לתשובה – הדבר מביא לנשיאת ראש אצל בני-ישראל.

כידוע, שאהבת ה' המצויה מתייחסת אך ורק לאותו חלק בנשמה המלוּבש בגוף והנקרא "רגל". לעומת-זאת, אהבת ה' שבבחינת "כלות הנפש", מתייחסת לעיקר הנשמה הנשאר מחוץ לגוף ומכונה "ראש".

דווקא בעל-תשובה זוכה להתעורר באהבה רבה כזו, מאחר שהיה רחוק, "בארץ צייה ועייף". הרי שעל-ידי התשובה נעשה "כי תישא את ראש בני-ישראל".

(תורה-אור דף פה"ט)

זה יתנו (ל"ג)

שלושה דברים שמע משה מן הקב"ה והרתיע לאחוריו... כיוון שאמר לו ונתנו איש כופר-נפשו, אמר משה: מי יוכל ליתן כופר-נפשו? נטל הקב"ה כמין מטבע של אש מתחת כיסא הכבוד והראה לו למשה: זה יתנו, כזה יתנו (במדר"ב פ"ב)

למה הדבר דומה? לאדם שהחליט ללמוד את מלאכת הצורפות. הלך אצל צורף, והלה לימדו את כל המלאכה. אך דבר אחד – המובן מאליו – לא אמר לו: שיש להצית תחילה את האש מתחת לכסף או הזהב. הלך התלמיד ועשה כפי שלמד, אך את האש לא הצית... מובן שהזהב והכסף נותרו כפי שהם.

לפיכך הראה הקב"ה למשה מטבע של אש, ללמדנו: נתינת מטבע בלבד אינה יכולה לשמש כופר נפש; אך כשנותנים מטבע של אש בחיות והתלהבות, הבאות מ'עצם הנפש' שנמשלה לנר ("נר ה' נשמת אדם"), אזי בכוח המטבע לכפר על הנפש.

(ליקוטי שיחות, כרך ג, עמ' 529)

הדין במחצית השקל הוא "כופין את מי שלא נתן, עד שיתן" (רמב"ם הלכות שקלים פ"א ה"ט).

ועל זה תמה משה כיצד נתינה כפויה יכולה להיות כופר-נפש? לכן הראהו הקב"ה מטבע של אש שמשקלה מחצית השקל.

משקל – משמעותו דבר הנמשך כלפי מטה וכדי להרימו יש צורך במאמץ ואפילו בכפייה.

הוא הדין במחצית השקל שבני ישראל נותנים: גם כאשר "כבד" להם הדבר לעשותו, ועושים זאת מתוך כפייה, ללא כל רצון וחיות, גם נתינה שכזו היא "מטבע של אש", מאחר שהיא קשורה "תחת כיסא הכבוד" – בעצם הנשמה.

(ליקוטי שיחות, כרך טו, עמ' 390)

היינו, שהגוף רעב ללחם הגשמי, בגלל שהנשמה רעבה להניצוץ אלוקי שבמאכל, וזה פועל על הגוף שיהיה רעב ללחם הגשמי¹⁹. ונמצא, שהעיקר הוא העניין האלוקי שבו, ולא הגשמי. –

קצרה, לא יחסר לו דבר. וההמשכה היא על-ידי דעת רחבה – שכאשר עומד בכללות בדעת רחבה, אזי ממלאים את כל צורכיו, עד שגם בשעה שנופל ממדרגתו יהיו לו כל צורכיו.

הלבושים צריכים להיות במידת האדם, ואם הם גדולים ממידתו, הרי לא זו בלבד שאינם מסייעים להליכה, אלא אדרבה, הם מפתכים בין הרגליים ומפריעים...

וזהו "מרובים צורכי עמך ודעתם קצרה", שמצד קוצר הדעת, יש תפיסת מקום אצלו להגשמות, ומצד זה "מרובים צורכי עמך". אבל כש"דעתו רחבה", הנה מצד הרחבת הדעת, אין הגשמות תופסת מקום כלל, ובמילא הרי הוא תמיד במצב ד"וטוב לב משתה תמיד".

ז. אמנם, אנו מבקשים על "מרובים צורכי עמך ודעתם קצרה" – שהקב"ה ימלא את כל צורכי עמך המרובים, אף שהם נמשכים מזה ש"דעתם קצרה".

והביאור בזה: "שבע יפול צדיק וקם"¹⁹, היינו, שאפילו צדיק אינו תמיד במצב שווה, ומכל-שכן מי שהוא למטה ממדרגת צדיק, שאפשר לפעמים שיפול ממדרגתו, יאבד את הדעת הרחבה ויקבל דעת קצרה: א) שגשמות תפוס אצלו מקום, ב) ושלא ישער את מהותו. וזוהי הבקשה, שגם בשעה שתהיה לו דעת

ועל-פי זה יובן מאמר הגמרא "וטוב לב משתה תמיד – זה שדעתו רחבה": מי שבכללות דעתו רחבה, פועל הוא את כל ההמשכות מלמעלה, שממלאים לו כל צורכיו, ובמילא "וטוב לב משתה תמיד" – שתמיד, אפילו כשנופל ממדרגתו ויש לו קוצר הדעת, גם אז "וטוב לב", כיוון שיש לו כל צורכיו.

* * *

ד. בהפסרת²⁰ פרשתנו²¹ מסופר אודות אליהו הנביא, מה שעשה כשהיתה עת צרה – שבאה, כמו כל עת צרה, מצד טשטוש הדיעות ובלבול המוחות. אליהו הנביא קיבץ את כל נביאי הבעל, עם כל ישראל, ואמר להם "עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים"²².

לכאורה, מדוע תבע מהם אליהו "עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים"? היה לו לתבוע: עד מתי אתם עובדים לבעל, הגיע הזמן שתפסיקו לעבוד את הבעל ותתחילו לומר "הוי"²³ הוא האלוקים"²⁴.

שהתחילו בעצמם להכריז "הוי" הוא האלוקים" (מהנחה בלתי מוגה).
 (20) מכאן עד סו"ד – הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונדפס בלקר"ש ח"א עמ' 183 ואילך.
 (21) במהרהורו זו ניתוספו עוד איזה ציוני מ"מ, וכמה פירשים מהנחה בלתי מוגה.
 (22) מלכים-א יח,א ואילך.
 (23) שם, כא.
 (24) שם,לט. – וכפי שאכן אירע בסופו של דבר,

ויובן בהקדמת ביאור החילוק בין עבודה- יובן ל"פוסחים על שתי הסעיפים".

א. לאמיתו של דבר אינו מובן: איך ייתכן שיהודי יעבוד עבודה-זרה? הרי ישראל הם "מאמינים בני מאמינים"²⁵, ואינם שייכים לכפירה חסו-שלום כלל²⁶. יובן על-פי מה שכתב הרמב"ם²⁷ שההתחלה דעבודה-זרה באה מצד זה שההשפעה שמלמעלה נמשכת על-ידי הכוכבים ומזלות, ולכן השתחוו ונתנו כבוד להכוכבים ומזלות ישפיעו להם השפעות.

האמת היא, שאף-על-פי שההשפעה נמשכת על-ידי הכוכבים והמזלות, אין לתת להם כבוד כלל, כיוון שאינם אלא "כגרון"²⁸ ביד החוצב²⁹. וכמבואר בחסידות³⁰ החילוק בין אב ואם, שנצטוונו לחלוק להם כבוד, לכוכבים ומזלות, שלא זו בלבד שלא נצטוונו לחלוק להם כבוד, אלא עוד זאת, שזוהי גם עבירה – כי אב ואם הם בעלי בחירה, מה-שאינ-כן כוכבים ומזלות שהם "כגרון ביד החוצב".

ובשעה שנותנים כבוד ומשתחווים לכוכבים ומזלות – הרי זו עבודה-זרה, שהיא מהעבירות החמורות ביותר, כדאיתא בגמרא³¹: "חמורה עבודה-זרה שכל הכופר בה כאילו מודה בתורה כולה"³².

ונמצא, שהסיבה שעבדו עבודה-זרה היתה כדי שיקבלו מהם – לפי תפיסתם המסולפת – השפעות גשמיות, דהיינו, בשביל פניות אישיות.

וזוהי הסיבה שיהודים, שהם "מאמינים בני מאמינים", עלולים להיכשל, רחמנא ליצלן,

בחטא עבודה-זרה – כי אין זה באופן שהם עובדים עבודה-זרה באמת חסו-שלום, כי אם בשביל פניות.

(זה שיהודי עובד את הקב"ה, אין זה רק בכדי שישפיע לו את צורכיו, אלא להיותו מסוד ונתון אליו באמת ובלב שלם, "שלא על מנת לקבל פרס"³³. מה-שאינ-כן עובד עבודה-זרה, להבדיל, הרי זה רק בשביל ההשפעות שמשפיעה).

וזהו גם-כן הטעם שעבדו את הבעל, כמו שכתוב³⁴ "ומן אז חדלנו גו' חסרנו כל".

הגם שכללות העניין דעבודה-זרה הוא בשביל ההשפעות שמקבלים על-ידיה, הרי בזה גופא ישנם שני אופנים: עבודה-זרה, ו"פוסח על שתי הסעיפים".

עבודה-זרה פירושה, שהוא אמנם חושב באמת שהעבודה-זרה נותנת לו השפעה. ולכן, אף שעניין זה הוא בשביל פניה, אף-על-פי-כן, הרי פניה זו היא אצלו באמת, שהוא אכן סבור שעל-ידי זה שיעבוד את הכוכבים ומזלות, יתנו לו השפעה.

מה-שאינ-כן "פוסח על שתי הסעיפים" – הרי זה בספק, וישנם כאלו שעומדים תמיד בספק, ומזמן לזמן תופס את עצמו ("כאפט עד זיך") שהעבודה-זרה אין בה ממש. ועוד אופן ב"פוסח" – עניין השיתוף: הוא מאמין בהקב"ה וגם בהעבודה-זרה, להבדיל.

והרי האמת היא, שאפילו לעבוד עבודה-זרה בשיתוף או משום ספק – אפילו אם אין זה אלא בדיבור או במעשה בלבד, בלי שום אמונה בלב כלל – גם זו עבירה גדולה ביותר, עד

על המערכת לצרף הערותיה

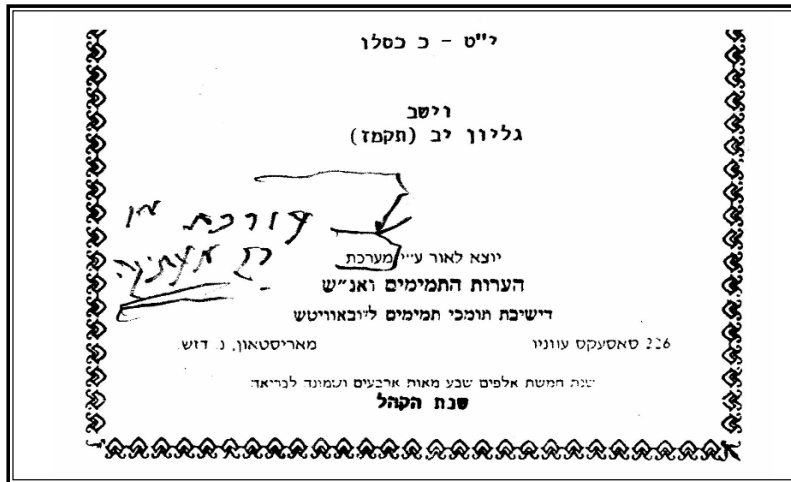
בשבת פרשת חוקת תשד"מ ('התוועדות' תשד"מ, כרך ג, עמ' 2082) מתייחס הרבי לתפקידה של המערכת:

מתפקידה של "המערכת" (שלשולחנה מגיעות השאלות כו') שבד בבד עם נתינת אפשרות לכל הרוצה להשמיע את דעתו, עליה גם לצרף את הערותיה, ובפרט כאשר מדובר אודות שאלות בענינים הכי פשוטים, שאין כל מקום לשאלה כו'.

ובפועל – לא מצאתי בכל הקובצים אחד שינסה לתרץ את השאלות הנ"ל!

קובצים אלו הופיעו גם לקראת שבת זו (כבכל שבוע), ישנם כאלו שכותבים בקובצים אלו [בחתימת שמותיהם, או – מפני גודל העניויות – בראשי תיבות בלבד, אם ראשיתיות השייכים לשמם, או ראשיתיות שאינם שייכים לשמם כלל...]

ישנה "מערכת" וכו', ואף-על-פי-כן, בכל הקובצים יראתי לא מצאתי שיתעכבו למצוא ביאור על קושיות הנ"ל.



(25) שבת צז,א.
 (26) כמבואר בתניא (פי"ח-ט) באריכות (מהנחה בלתי מוגה).
 (27) הל' עכו"ם פ"א ה"א.
 (28) זח"א לז,א (ע"פ לשון הכתוב – ישעיה י"ט).
 (29) ואלו שעבדו עבודה-זרה החליפו בין ה"גרון" ל"החוצב בו" (מהנחה בלתי מוגה).
 (30) ראה ד"ה מים רבים דש"פ תולדות, מכה"ח
 (31) ת"מ ח"ח עמ' 199 ואילך).
 (32) וראה גם סהמ"צ להצ"צ מצות מילה פ"ג (דרמ"צ ו,א ואילך).
 (33) נדרים כה,א. וש"נ.
 (34) וכן לאידך גיסא (ראה ספרי ופרשי' שלח טו,כג. ועוד). – מהנחה בלתי מוגה.
 (35) אבות פ"א מ"ג.
 (36) ירמיה מדי,ח.
 (37) ספ"ט.

הקובצים, כמוכן.

[מאיךך בהודמנות אחרת כתב הרבי להרה"ח ר' צבי-יוסף שיחי' ביסק, שהעיר הערות במפתח-הענינים של הרבי לתניא (ימי מלך' כרך ב' עמ' 608 הערה 121**): "נהניתי לקרוא מה שכותב... ומתאים למה שנתבאר על-דבר מטרת הקובצי הערות המתפרסמים בכמה מקומות – כדאי שישלח זה (לא הכל בכת-אחת, כמוכן) לאחד מהם, וה' יצליחם בתלמוד תורה בדחילו-ורחימו".]

גם הרה"ח הרב שלום-בער שיחי' לוין קיבל פעמים הוראות לפרסם בקובצים.

ההוראה השנייה ניתנה למערכת חדשה שהוקמה בישיבת תומכי-תמימים אושך-פארוויי וגיליונה הראשון הופיע לפרשת כי-תשא. בתגובה על קבלת הגיליון כתב הרבי לאחר האישור והתודה ("נתקבל ותשואת-חן. ודבר בעתו – בסמיכות לפורים קטן דשנת הקהל. אזכיר-על-הציון"):

ובטח עומדים בקשר עם הנהלת שאר הקובצים – בכדי שזאיו [= שזה את זה] יעזרו וישלימו, למען לא תהיינה הכפלות וכיו"ב [= וכיוצא בזה].

ופשוט ומובן שגם להנהלות כהנ"ל [= להנהלות שאר המערכות] הדברים מופנים אפילו להראשון בזמן.

"בכל הקבצים שראיתי לא מצאתי"...

במשך השנים שלאחר-מכן הפך הרבר לכמעט עניין שבשיגרה שהרבי יזכיר את הקבצים ולפעמים בסגנון של תביעה ודרישה – כיצד לא פירסמו תשובות לשאלות שהשאיר לעיון השומעים. הנה התייחסות משבת-קודש פרשת מקץ תשד"מ (התוועדות' תשד"מ כרך ב' עמ' 705):

מכיוון שהיה הפסק שלם בין התוועדות הני"ל להתוועדות זו... חשבתי שיהיו כאלו שיתייגעו למצוא את ביאור הדברים, ויפרסמו (בקובצים המופיעים מידי שבוע) כדי לזכות את הרבים.

בהודמנות זו ביאר הרבי הערה שנדפסה בחוברת השבועית של הישיבה במוריסטון. בין הדברים אמר ('אשכילה בדרך תמים' עמ' 95): "ישר כח למי שכתב את ההערה (שנתבאה לעיל) ולכל אלו המעירים הערות.

אם מתעוררת איזו שאלה באחד מהענינים המדוברים בהתוועדות, אין צורך להתבייש לשאול וכן לא צריך להיות ביישן ולהימנע מלחתום את השם (אלא אם-כן נעשה הדבר מחמת "הצנע לכת") הכוונה היא שהשאלות תשאלנה באחד הקובצים היוצאים לאור (כפי שעשה כותב ההערה הנ"ל) ובפרט שעלידי כך גם מתקיים "הרבה קיבלתי מחברי".

הרבי סיים את דבריו: "ויישר חילם ותבוא עליהם ברכה לכל אלו הכותבים בהקובצים און קאכן זיך [= עוסקים בלהט] בדברי רבותינו נשיאינו".

"גודל ההנאה"

כמה שבתות לאחר-מכן – שבת-קודש פרשת משפטים – הגיה הרבי קטע מהנהגה בלתי מוגהת, ושם נאמר ('אשכילה' שם):

דובר כמה פעמים על-דבר גודל ההנאה והנחת-רוח מהקובצים וההערות בשיחות וכו'.

באותה שנה (וממנה ואילך גם כן בתדירות די גבוהה) המשיך הרבי להתייחס כמעט מדי שבוע, לשאלה או להערה שפורסמו באחד הגיליונות שהופיעו לקראת השבת שבה התיקיימה ההתוועדות.

תפקידי המערכת

שתי הוראות כלליות נתן הרבי בכתב בקשר לצבינם של הגיליונות:

הראשונה פורסמה בגיליון פרשת כי-תשא (גיליון שמונים) של 'הערות וביאורים' מה שכתב הרבי לאחר בנוגע לאופן הכתיבה בקובצים אלו:

לא לכתוב שיפורים (שמתאים לאמירה בישיבה) – אריכות (וגם המשך) שלא זהו מטרת

שגם על זה מוסר יהודי את נפשו, כדאיאת בתניא³⁵.

(ב) מי שמאמין בעבודה-זרה שלא בשיתוף הרי הוא מקולקל בתכלית רחמנא-ליצלן, הוא טועה וסבור שהבעל הוא – חס ושלום – האלוקים. אבל ייתכן, שאף-על-פי שהוא נפרד

למשך כמה ימים או שבועות, מעמיד הוא את השולחן-ערוך יחד עם הקב"ה, כניכוף, על המדף, בכדי שלא יאמרו עליו שהוא "במלך", שאינו מבין את הזמן ההווה...

מעבודה-זרה: מאלוקים אמת, מכל-מקום, כללות עניין הרוחניות נוגע לו³⁸.

לעומת זאת, ה"פוסח על שתי הסעיפים" בשיתוף, הרי זה מורה על השחתה גדולה כל-כך ("אזא פארארבנקייט"), שלא זו בלבד שאין רצונו בשייכות לאלוקים אמת, אלא שאין לו שום שייכות לכללות עניין הרוחניות³⁹. וראיה על זה, שבידעו את האמת ש"הוי' הוא האלוקים", נכון בעיניו להמיר – חסו-ושלום – את הקב"ה תמורת גשמיות, להמיר "מקור מים חיים" כדי "לחצוב... בארות נשברים"⁴⁰.

עובד עבודה-זרה, אם רוחניות נוגעת לו, הרי בשעה ש"תופס את עצמו" בטעותו, יעשה תשובה. לעומת זאת, ה"פוסח כו", כיוון שעניין הרוחניות אינו נוגע לו, אלא נוגע לו רק הגשמיות שלו, הרי אפילו כשיבוא אל האמת, שגשמיות תלויה רק בהקב"ה, גם אז לא ישוב בתשובה להקב"ה באמת, אלא בשביל הגשמיות.

יב. כל זה הוא רק בנוגע לעצמו. אבל ישנו

אף שבכללות עבודה-זרה היא גרועה יותר, שהרי הוא מקולקל בקביעות ("שטענדיק פארארבן"), והוא כופר רחמנא לצלן – מכל-מקום, בנוגע לתשובה, ה"פוסח על שתי הסעיפים" גרוע יותר, כי קשה יותר שה"פוסח על שתי הסעיפים" יעשה תשובה שלימה אמיתית.

ושני פרטים בזה:

(א) מי שהאמין בעבודה-זרה, הרי בשעה ש"תופס את עצמו" ש"הוי' הוא האלוקים", ועד עתה היה בטעות מרה, מרגיש הוא את גודל החטא שעשה, ובמילא עושה הוא תשובה כדבעי, "ושב ורפא לו"³⁶.

לעומת זאת, ה"פוסח על שתי הסעיפים", כיון שמאמין גם בהקב"ה, הרי אפילו לאחר זה, אינו מרגיש כל-כך את גודל החטא, בחשבו לעצמו: וכי מה חטאתי כל-כך? הרי מלכתחילה הייתי בספק אפילו בחיצוניות, ובאמת הרי אני כמו כל בני-ישראל, תמיד הייתי מאמין וכו' וכו'. ובמילא אין חרטתו

38 והיינו, שחסרונו הוא שהוא מקולקל בדיעות ר"ל, ולא בעניין האנושיות (מהנחה בלתי מוגה).
39 והיינו ששום דבר אינו נוגע לו, מלבד הפניות האישיות שלו (מהנחה בלתי מוגה).
40 ירמיה ב,יג.

36 ישעיה ו,י.
37 בעניין זה ראה גם רבינו יונה ריש ברכות, הובא ברמ"א ושו"ע אדה"ז או"ח סתר"ג. קונטרס ומעין מאמר יד פ"ב. וראה גם מכתב י"ג תשרי שנה זו (אג"ק ח"ד ריש עמ' כא).

עוד עניין שבו "פוסח על שתי הסעיפים" הוא גרוע מעבודה-זרה, והוא: בנוגע לזולתו. מי שעובר עבודה-זרה רחמנא-ליצלן, אף יהודי לא ילמד ממנו. בידועם שהוא כופר, אין לאף אחד עסקים עמו. לעומת זאת, ב"פוסח על שתי הסעיפים", כיוון שהוא גם מאמין, הרי הוא בכלל "מחטיא את הרבים", והמחטיא את הרבים קשה מכולם⁴¹.

ג. איתא בגמרא⁴², שיצר הרע של עבודה-זרה – ביטלו את כוחו. אבל העניין ד"פוסח על שתי הסעיפים", גם היום הוא חזק יותר מיצר הרע דעבודה-זרה, אם ברקות דדקות, אם בדקות, או עוד יותר מזה.

ישנם כאלו שבשביל פניות גשמיות – פרנסה, כבוד המדומה, ו"מה יאמרו הבריות" – מוותרים לפי שעה על כמה וכמה עניינים של תורה ומצוות. למשך מספר ימים או מספר שבועות, מעמיד הוא את השולחן-ערוך יחד עם הקב"ה, כביכול, על המדף, בכדי שלא יאמרו עליו שהוא "בטלן", שאינו מבין את הזמן ההווה, ובפרט שכאן ב"אמריקא" צריכים לוותר על הדברים הישנים, להתנהג במקצת לפי רוח הזמן כו'.

ובשביל זה, כדי שלא יאמרו עליו שהוא "בטלן", כדי שיהיה לו כבוד המדומה, או עוד ממון (שלאמיתו של דבר מתבזבז הממון על רופאים וכו', דכיוון שהממון בא שלא לפי רצונו של הקב"ה, הרי הוא מתבזבז על עניינים בלתי-רצויים⁴³, כיוון שחסר העניין ד"יברכך גוי וישמרך"⁴⁴ "מן המזיקין"⁴⁵ – נכון בעיניו "למכור", לפי שעה על-כל-פנים, את הקב"ה, כביכול, יחד עם הנשמה שלו. יש לדעת, שבכמה וכמה פרטים הרי זה גרוע

עוד יותר מעבודה-זרה, מצד הטעמים הנ"ל: (א) קשה יותר לעשות תשובה באמת, כיוון שאינו מרגיש בתוקף כל-כך את החטא. הוא ישלה את עצמו שחטאו אינו גדול כל-כך, שהרי בכלל הוא יהודי ירא-שמים ("אן ערליכער איד"), ומה רעש אם למשך זמן קצר ויותר על עניין מסויים שבביל פרנסה וכדומה. (ב) הוא מושחת. הוא יכול להמיר עניינים רוחניים, שהם עניינים נצחיים, בעניינים גשמיים שאינם אלא לפי שעה, הוא מוכר את העולם-הבא הנצחי שבביל ממון וכבוד.

(ג) הוא מחטיא את הרבים. אם ייצא, חס-ושלום, בכפירה גלויה, אזי יסלקוהו מד' אמות אלו, אבל כשעוֹטף ומכסה את העניינים שהם היפך התורה, כאומרו שדבר לפי שעה לא נורא ("מאכט ניט אויס"), ומביא עוד "ראיה" מפסוק או מאמר רו"ל – הרי הוא מחטיא את הרבים.

ד. על כך היא ההוראה מההפטרה, שעיקר התביעה היא: "עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים", דבר זה גרוע עוד יותר מעבודה-זרה.

וכפי שהיה אז, שכל ישראל עשו תשובה ואמרו "הוי' הוא האלוקים, הוי' הוא האלוקים", ב' פעמים, עוד יותר מבשעת מתן תורה, שבו נאמר "אנוכי הוי' אלוֹקֵיךָ"⁴⁶, פעם אחת⁴⁷, כמבואר בכמה מקומות שעל-ידי תשובה מגיעים למעלה יותר מהמצב שקודם החטא, "כפלים לתושייה"⁴⁸;

ולא רק ב' פעמים ככה בכמות, אלא יתירה מזו, שהפעם הב' היא מדרגה נעלית באין ערוך מהפעם הא'⁴⁹ –

כן הוא גם עתה: כל אלו ה"פוסחים על שתי הסעיפים" – צריכים לעשות תשובה,

(41) ראה ספרי ופרש"י תצא כג, א. ועוד.
 (42) יומא ט, ט, ובחזק"א ג שם.
 (43) ראה גם שיחת 'י שבט סמ"ד. ו"ש"נ.
 (44) נשא ו, כד.
 (45) ספרי ופרש"י עה"פ. במדב"ר פ"א, ה. ועוד.
 (46) יתרו כ, ב.
 (47) ראה לקו"ת דרושים לשכת שובה סה, ג.
 סהמ"צ להצ"צ מצות וידוי ותשובה פ"ב (דרמ"צ לח, ב) ובכ"מ.
 (48) איוב יא, ו. וראה שמו"ר רפמ"ו.
 (49) ראה גם תר"מ ח"ח עמ' 133.
 (50) סנהדרין כז, טע"ב. שבועות לט, טע"א.

פרסום לתועלת הרבים

הרבי שלל את האפשרות שישגרו לו איגרות עם פתרונות וביאורים אפשריים על-מנת שיבחנם ויאשרם – אלא:

הכוונה היא – מכיוון שהרי מצויים קובצים שונים היוצאים לאור (ב"שיכפול", או באותיות הדפוס ("ניט אום שבת גערעדטי")), הן מכאן, הן מעיירות הסמוכות, ממדינות אחרות, עד לארץ-הקודש – שישגרו את הסברות בעניינים אלו לקובצים, ולאחר שהמערכת תבחון אם הם ראויים לדפוס – ידפיסום, ממילא יהיה זה תועלת ושקלא-וטרין ברבים, עד אשר גם כאלה שעד אז לא שמעו מהעניין יראו זאת, וממילא יטלו חלק בדיון.

וגם אותם שידעו מקודם מהעניין – מכיוון שזוהי שקלא וטריא הקשורה עם עוד אחרים – יתווסף בכך מעלת "דיבוק חברים" ו"פלפול התלמידים", שאז מצליחים יותר מלימוד של יחיד¹.

לשאול, לענות - ובחתימת השם

אולם התנופה המרכזית היתה ללא כל ספק בשנת תשמ"א. במהלך התוועדות שבת-קודש פרשת ויחי של אותה שנה עורר הרבי על כתיבת הערות על השיחות בקובצים.

השאר ניגשו אל הרבי חברי מערכת 'הערות התמימים' בניו-יורק, בצרפת, במוריסטון והגישו כרכים המאגדים גיליונות של קונטרסי 'הערות התמימים'. "אדמו"ר שליט"א – ציין רי"מ סוסובר ביומנו – "אמר לכולם להגיד 'לחיים' ואיחל להם שיהיו יראי-שמים חסידים ולמדנים".

**תשל"ט - תשמ"א
התפתחות והתרחבות**

את שנת תשל"ט אפשר להגדיר כשנת התפתחות של הבימות האלה (שהגבירו את הופעתן החל בשנת תשל"ח בעקבות המאורע בשמיני-עצרת, שאז הוחלט להגביר את הקו של "ועשה טוב").

בחדש טבת של אותה שנה כתב הרבי לאחד מתלמידיו ישיבות חב"ד בארץ-הקודש (לוד) ('היכל מנחם' כרך ב' עמ' קע"ה):

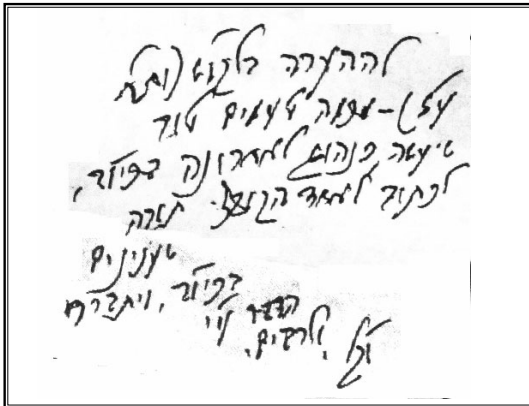
נהנתי להערותי בלקו"ש [=בלקוטי-שיחות]. בנוגע לשאלותיו בזה – הרי זוהי מטרת קובצי הערות אנ"ש והתי' המו"ל בכ"מ (והתמימים המוצאים-לאור בכמה מקומות) לרכז שם כל כיו"ב [=כיוצא בזה] ושידונו רבים עדיין [על דבר זה] וכו'.

ובהודש שבט כתב הרבי לפלוני שהעיר הערות בשיחות:

לעת"ל [=לעתיד לבוא] כדאי שישלח שאלותיו לאי [=לאחד] הליקוטים שיו"ל [=שיוצאים לאור] כאן, מאריסטון וכו' – ויהיה לתועלת הרבים.

ועוד:

להערה בלקוטי-שיחות (ותשוואות-חן על זה) – מכמה טעמים טוב שיעשה, כנהוג לאחרונה בכיוצא-בזה, לכתוב לאחד הקובצי-תורה שענינם בכיוצא-בזה, ויתברר הדבר על-ידם ולרבים. וקל להבין.



דברי הרבי 'התעשרו' ב'הערות'

ברובם ככולם של המקרים שבהם נשאלו שאלות וקושיות, הרחיב הרבי להבהיר את הדברים בצורה בהירה ונפלאה עוד יותר משהיו לפני קושיות השואלים. מאידך, כמו שנכתב ב'פתח דבר' לספר 'חידושים וביאורים בש"ס' שהופיע בשנת תשל"ט:

"כדרך של שיחות, באים הדברים לפעמים בארוכה ולפעמים בקצרה, באופן שהם זקוקים לביאור. וכמה ביאורים כאלה נדפסו בקובצי "הערות התמימים ואנ"ש".

כך וכך, מדובר במפעל אדיר של עיון והעמקה במקצועות רבים שבתורה כפי שהשתקפו בתורת נשיא הדור, והמחכה לפרסום מחודש מסודר לפי נושאים או כרכי הליקוטי-שיחות, כך שיהפוך לספר שימושי רגיל ללומדי תורת הרבי.

גדולי תורה מתעמקים בתורת הרבי

בחורש שבט תשל"ו, עם הגעתם של שלוחי הרבי לארץ-הקודש, ייסדו מיד "במה לפלפול ועיון בשיחות' ביוזמתם ועריכתם של התלמידים השלוחים "בירושלים העתיקה בין ההומות".

בימה זו סחפה רבים מאנ"ש והתמימים בארצנו הקדושה. אך החידוש העיקרי בה היה בהשתתפותם הכמעט קבועה של רבנים חשובים, ובהם גם כאלה שלא נמנו עם חסידי חב"ד. כך למשל פורסמה הערה מעניינת של הגאון החסיד רבי שלמה-יוסף זיין (חזרה ונדפסה ב' ספר היוכל קרנות צדי"ק', קה"ת תשנ"ב), של הרב החסיד ר' אלתר הילביץ (מחבר הספרים 'ללשונות הרמב"ם' ו'חקרי זמנים'), של הרב מאיר-יהודה ג"ץ רב הכותל המערבי, ושל הרב אביגדור נבנצאל, ר"מ בישיבת הכותל, אשר שמם מופיע בתדירות בין כותבי ההערות.

מאמצים רבים השקיעו העורכים, בראשות

הגה"ח הרב אברהם-ברוך שיחי' פבנר, וההשקעה הניכה יכול מבורך ואיכותי של חידושים וביאורים בתורת הרבי.

התעניינות בזהות המדפיס

בקבצים אחרים בחו"ל השתתפו גם הגאון רבי פנחס הירשפונג, אב"ד מונטריאל, הרב שטרן, בעל מח"ס שו"ת השבי"ט ממיאמי פלורידה, ואף נדפס גם ביאור שהשמיע הגאון רבי יעקב קמינצקי באוזני הרב יהודה-לייב שפירא.

בספר 'סיפורה של שליחות', המביא את סיפור העלייה המשולשת של שלוחי הרבי בשנים תשל"ו-תשל"ח לארץ-הקודש, מסופר (עמ' 52) על ה'יחידות' שזכה לה – מי שעמד בראש קבוצת השלוחים בתשל"ו – הגאון החסיד רבי מרדכי מענטליק בשובו לניו-יורק. בין השאר מסר הרב מענטליק את העתק הראשון של הגיליון הנ"ל.

הרבי שאל מיד האם אין ידו של גוי מעורבת בגיליון זה? הרב מענטליק השיב כי השלוחים מסרו לו את הגיליון באומרם כי הוא הודפס בדפוס יהודי. הרבי לא הגיב, אך כשנודע הדבר לשלוחים, בדקו ומצאו שבית-הדפוס הוא אמנם בבעלות יהודית, אך המדפיס היה מבני ישמעאל...

[מעניין לציין לדברי הרבי בליקוטי-שיחות, כך כג, עמ' 19 על הדפסת דברי תורה שנעשית במקרים רבים על ידי מי שאינו בן ברית ואין איש מעורר על-כך. ושם בהערה *21: "להעיר משקלא-וטריא אם ספרים שנדפסו על-ידי גוי יש בהם קדושה ואם רשאים ללמוד בהם... לא מצינו עתה מי שזוהר בזה כו"'].
שי למלך

בהתוועדות לרגל י"א בניסן תשל"ו, הוגשו לרבי מתנות שונות לכבוד יום הולדתו. בין

ובכפלים לתושייה. וכוונתו שישראל הם ערבים זה בזה⁵⁰, "הוי' הוא האלוקים, הוי' הוא האלוקים".

(קטעים מהתוועדות שבת-קודש פרשת תישא, שושן פורים קטן ה'תשי"ז – 'תורת-מנחם – התוועדות' תשי"ז, חלק שני (יט), עמ' 97-105 – בלתי מוגה) שהחטיאו, רחמנא לצלן.

ויתן ה' יתברך שיהיה זה בחסד וברחמים, והמחטיאים יחד עם אלו שגררו אחריהם יעשו

(51) ראה תר"מ ח"ח עמ' 261. וש"נ.

מינוי ל"התקשרות"

ניתן לקבל את גיליון "התקשרות" ישירות הביתה באמצעות הדואר.

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת: "התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

באמצע ההתוועדות בא משיח

והשמחה תהיה גדולה יותר משמחת פורים

...כמוזכר לעיל שאלוהו הנביא הוא מבשר הגאולה, ובלשון חז"ל במאמר הארוך (כ"ק אדמו"ר חייך ואמר:) אבל לא כמו אריכות הגלות... [בסוף מסכת סוטה שסיומו וחזמו "אליהו הנביא זכור לטוב... יבוא ויגאלנו".

ולהעיר, שמאמר זה הוא כברייאתא דרבי פינחס בן יאיר, שמענייניו העיקריים הוא פדיון שבויים, החל מהשבייה דכללות עניין גלות. אשר, גם כשנמצאים בחסדי ה' במלכות של חסד, הרי זה מעמד ומצב של "שבייה" ביחס למקומו האמיתי של כל אחד ואחת מישראל, סמוך על שולחן אביו המלך, מלך-מלכיה-המלכים הקב"ה, ולכן צריך להיות תכף ומיד העניין ד"פדיון שבויים" (עניינו של רפ"י) – שבא "אליהו הנביא זכור לטוב" ומבשר שמשח צדקנו "הנה זה בא".

והעיקר – שנעשה כן בפועל ממש תכף ומיד ממש, שהרי הגאולה היתה צריכה לבוא כבר לפני זמן רב, שכבר אז "כלו כל הקיץ", ולכן צועקים בני ישראל ל"עד מתי"...

ולהעיר גם ממה שכתוב בהפטרה על דבר דברי אליהו: "עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים" – שבוה נכלל גם ביטול הספיקות (באם ישנם אצל מישוה) בנוגע לזמן הגאולה, האם הגיע כבר זמן הגאולה, או שצריך עדיין לחשב קיצים כו', כאמור, שהגאולה היתה צריכה להיות אתמול ושלשום, ולפני זמן רב, ובפרט שישנו גם הפסק-דין של כמה וכמה רבנים ומורי הוראה בדורנו זה שמשח צדקנו צריך לבוא תכף ומיד ממש, "לא עיכבן כהרף עין" – "הרף עין" דסיום מעשינו ועבודתנו, וברגע שלאחרי זה ה"הרף עין" דגאולה האמיתית והשלימה.

וכן תהיה לנו – שעוד באמצע ההתוועדות בא משיח צדקנו, ויחד עמו תהיה המשך ההתוועדות באופן שהקב"ה בעצמו, עצמות ומהות, מתוועד עם כל אחד ואחת מישראל וכלל ישראל, ואז תהיה השמחה הכי גדולה, למעלה גם משמחת פורים שהיא באופן ד"עד רלא ידע".

(משיחת שבת-קודש פרשת כ"תשא, ט"ז באדר ה'תשנ"א; יתורת-מנחם – התוועדויות ה'תשנ"א, כרך ב, עמ' 363)

ביטול המדידות וההגבלות של הגלות

כאשר העבודה היא מתוך שמחה שעולה על גדותיה ופורצת כל מדידה והגבלה – אזי העבודה עצמה היא באופן של פריצת כל המדידות וההגבלות, כלומר, שפעולותיו בעניין הצדקה (הן צדקה בגשמיות כפשוטה, והן צדקה ברוחניות), וכן בכל ענייני התורה ומצוותיה – נעשות באופן שלמעלה מכל מדידה והגבלה.

והנה, כאשר הקב"ה רואה שבני-ישראל – "עם קרוב" ממלאים את תפקידם ושליחותם באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, הרי מכיוון שמידתו של הקב"ה היא "מידה כנגד מידה", ובוה גופא כמה פעמים ככה – מובן שהקב"ה מבטל את כל המדידות וההגבלות דעניין הגלות.

(מהתוועדות פורים ה'תשמ"ג, יתורת-מנחם – התוועדויות ה'תשמ"ג, כרך ב, עמ' 1070)

הערות התמימים ואנ"ש

"דובר כמה פעמים על-דבר גודל ההנאה והנחת-רוח מהקובצים וההערות בשיחות", אמר הרבי □ "נהניתי להערותיו בלקוטי-שיחות; בנוגע לשאלותיו בזה – הרי זוהי מטרת קובצי הערות אנ"ש □ צרור תשובות, התבטאויות והדרכות של הרבי הנוגעות למערכות הערות התמימים ואנ"ש ולכותבי החידושים □ רשימה שלישית

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

סיני כאשר השם-יתברך נתן זאת!

"ואם לדין, יש תשובה": ואם טוען הוא זוהי סתם הלכה, ושואלים אותו מנין למד זאת – עליו להראות מהו המקור לכך, כנ"ל.

והתירוץ שאין זמנו פנוי ואינו לפי כבודו – אינו תירוץ על-פי תורה, שעל-פיה עליו להצביע על המקור כאשר התלמיד שואל אותו על כך.

קל-יחומר מקודשא-בריך-הוא

הרב שמואל-פסח בוגומילסקי (מניו-ג'רסי) פירסם הערות על חוברת מסויימת, ואחר-כך נודע לו שהרבי הגיה את החוברת. מיד הודרו לכתוב לרבי שלו היה יודע זאת, לא היה כותב את אשר כתב, וביקש "סליחה ומחילה כו' וכו' שלא יהיה שום הקפדה כלל".

ככ"ד בשבט תש"מ הגיב הרבי:

זה עתה נדבר בינייך שבט בפי ובאריכות

שכשיש קושיא בד"ת וכיו"ב אי"צ כלל [=בדברי תורה וכיוצא בזה אין צריך. התיבה "כלל" הכוונה לקטע "סליחה... כללי שצוטט לעיל] – ואדרבה צריך לאומרה וקו"י [=וקל-יחומר] מקוב"ה אמר וכו' [מסכת בבא-מציעא פד, א: קודשא-בריך-הוא אמר נצחוני בני] וק"ל".

כמובן יכול לפרסם כ"ז [=כל זה].

"בברכה... ולהצלחה", "ולהצלחה בעבודת-הקודש" – כך נהג הרבי לחתום את המכתבים כלליים-פרטים ששיגר למערכות הערות התמימים ואנ"ש ברהבי תבל.

תירוץ על-פי תורה

עצם התופעה של בימות העוסקות בדברי הרבי [למרות שגם בקובצי 'התמים' שנדפסו בווארשה, בחיי הרבי הרי"צ נשאו ונתנו בתורתו] הייתה חידוש גדול. אף-על-פי-כן הרבי התייחס לכך בטבעיות, ופעם אחת (התוועדות שבת-קודש פרשת ויקהל תש"מ) אמר כבדרך-אגב:

... אצל אומות העולם, להבדיל, ישנו אחד שאת אשר אומר יש לקבל, ללא עוררין... אולם אצל בני ישראל על התלמיד להציע שאלותיו אפילו בפני משה רבינו, ומשה רבינו צריך להשיב לו ולהצביע לפניו על מקור וכו', וזוהי דרך והנהגת התורה!

המדובר אינו רק בתלמיד גדול וגאון גדול שבאים לשאול אצלו מנין המקור לדברים שאמר – אלא אפילו כאשר איש פשוט מן השוק שואל "מאיזה טעם דתוננו" – מחוייב הוא להשיב לו.

ואם ישיב שדבריו המה 'הלכה למשה מסיני' – הרי "אם קבלה היא" עליך לומר בדיוק מתי עמדת בהר סיני, ולהצביע בדיוק על המקום בו עמדת בהר